

Vážené kolegyně a kolegové,

v tomto čísle laboratorních listů Vám přinášíme podrobnější informace o *Helicobacteru pylori*. Příjemné čtení.

HELICOBACTER PYLORI

Helicobacter pylori

Helicobacter pylori (Hp) je spirální, mikroaerofilní, gramnegativní pohyblivá bakterie. Při histologickém vyšetření vzorku získaného biopsií tkáně žaludku má ostře ohraničené konce, při kultivaci na pevném médiu má tyčinkový vzhled (spirální tvar často chybí), při prodloužené a/nebo opakované kultivaci převažují kokoidní formy. Bakterie má 4 – 6 bičíků (dlouhých zhruba 30 µm).

Hlavní epidemiologické charakteristiky

Infekce *H. pylori* patří celkově mezi celosvětově nejčastější infekce. Odhaduje se, že touto bakterií je infikováno 50 – 80% celosvětové populace. V ekonomicky vyspělých zemích západní Evropy a Severní Ameriky je prevalence 10 – 30% (s přírůstkem zhruba 1 – 3% za desetiletí). V rozvojových zemích je infikováno až 95% dospělé populace.

Mechanismy přenosu infekce *H. pylori* nejsou zcela objasněny. Předpokládá se, že v rozvojových zemích je přenos infekce především fekálně - orální cestou, ve vyspělých zemích je přenos orálně - orální. Převážná část osob se infikuje v časném dětství (zpravidla před pátým rokem života), a to jak v rozvojových, tak i ve vyspělých zemích. V poslední době je větší pozornost věnována vertikálnímu přenosu infekce (nejen z matky na dítě, ale i ze starších sourozenců na mladší). Vyšší riziko infekce *H. pylori* mají jedinci z vrstev s nízkým socioekonomickým statusem, kteří žijí v přeplněných domácnostech (např. více dětí sdílejících jedno lůžko), s nedostupností teplé tekoucí vody, ale svou roli hraje také nízká vzdělanost rodičů, především matek. Vyšší riziko infekce je také u osob žijících na venkově ve srovnání s lidmi žijícími ve městech. Samostatným rizikovým faktorem u dospělých je kouření. Reinfekce *H. pylori* je vzácná. Ke skutečné reinfekci dochází pouze asi u 0,5 – 2% osob ročně.

Klinický obraz

H. pylori je jednoznačným patogenem, kolonizace žaludku způsobuje vždy chronickou gastritidu. U převážné většiny infikovaných osob, ale nemá žádné další závažné zdravotní následky. U malé části osob (5 – 10%) je chronická infekce *H. pylori* zodpovědná za vznik vředové choroby gastroduodena, karcinomu žaludku (asi dvou třetin případů) nebo vzácného MALT lymfomu. Možná příčinná souvislost chronické infekce *H. pylori* a extragastrických onemocnění je předmětem usilovného výzkumu.

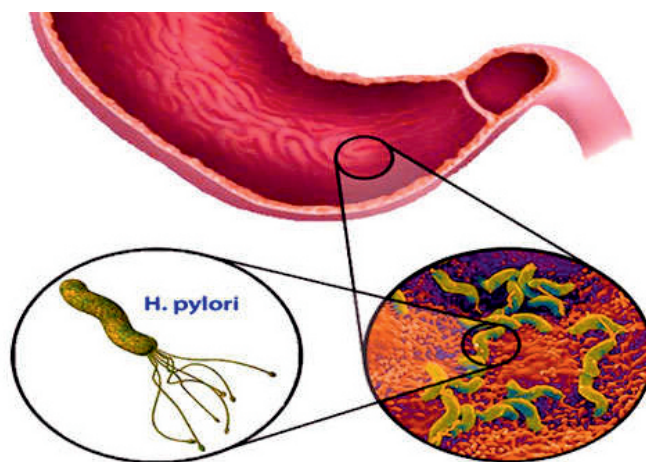
Terapie – eradikace H. pylori

Úspěšnost eradikace je závislá na více vlivech, mezi které patří složení a délka léčby, spolupráce pacienta a resistance na antibiotika. Zlatým standardem léčby je v současnosti trojkombinace podávaná po dobu sedmi dnů, zahrnující dvě antibiotika a antisekretorikum. Z antibiotik se používá amoxicillin, makrolidy (clarithromycin, roxithromycin, azithromycin), nitroimidazol a tetracyklin. Jako antisekretorikum je u nás používán do kombinace inhibitor protonové pumpy (PPI). Tyto eradikační režimy dosahují úspěšnosti přes 90%.

Očkování není k dispozici.

Diagnostika:

Výběr testu k detekci Hp závisí na klinické situaci, zda se jedná o screening, diagnostiku Hp nebo o potvrzení úspěšné eradikace, a na jejich dostupnosti pro praktické lékaře. V zásadě se testy dělí na neinvazivní a invazivní testy, které vyžadují endoskopii.

Neinvazivní testy

Dechový test s ureou značenou izotopem uhlíku ^{13}C : je považován za zlatý standard diagnostiky infekce Hp. Pro diagnózu je vysoce spolehlivý. Antisekretorika (antagonisté H₂-receptorů, PPI), bizmut a ATB musí být vysazeny alespoň týden před prováděním testu. Pro kontrolu eradikace je vysoce spolehlivý. Testování se provádí až 4 týdny po skončení eradikační léčby.

Laboratorní serologické vyšetření protilátek proti Hp metodou ELISA: je rozšířené, relativně levné a všeobecně dostupné vyšetření. Je základním screeningovým testem. Je vysoce spolehlivé pro diagnostiku infekce Hp.

Pro časnou kontrolu efektu eradikace není serologie vhodná, protože protilátky klesají pomalu, na poloviční hodnoty až 6 měsíců od ukončení léčby.

IgA protilátky jsou přítomné nejen v akutní fázi onemocnění, ale i při chronické infekci žaludeční sliznice spolu s protilátkami třídy IgG.

IgM protilátky jsou zvýšené zejména v akutní fázi onemocnění, nevyskytují se však u všech nemocných. Vzhledem k nespolehlivosti průkazu se vyšetření ve třídě IgM neprovádí.

IgG protilátky: jejich přítomnost potvrzuje kontakt s *H. pylori*, není však indikátorem aktivity infekce. Sérokonverze nastává cca 2 měsíce po primoinfekci.

Vyšetření protilátek proti Hp metodou westernblott: Jedná se o konfirmační vyšetření, kterým se potvrdí nebo vyvrátí výsledek základního testu metodou ELISA. Současně prokazujeme protilátky proti antigenům VacA a CagA. Přítomnost protilátek proti těmto antigenům svědčí o infekci spojené s vředovou chorobou, nepřítomnost svědčí o infekci spojené s chronickou atrofickou gastritidou.

Test vyšetření antigenu ve stolici: jedná se o rychlý kvalitativní test, založený na imunochromatografii. Test prokazuje antigen *Helicobacter pylori* ve vzorcích stolice. Tento test tedy může být použit pro rozhodování o aktivitě infekce, případně při sledování úspěšnosti terapie.

Invazivní testy

Endoskopicky získané bioptické vzorky mohou být testovány rychlým ureázovým testem, histologicky nebo kultivací s určením citlivosti mikroba na antibiotika při selhání eradikační léčby. Kultivace bakterie je možná, běžně se však neprovádí.

Vyšetření prováděná v naší laboratoři

- ♦ Stanovení protilátek proti *H. pylori* metodou ELISA ve třídách IgA a IgG.
- ♦ Stanovení protilátek proti *H. pylori* metodou westernblott ve třídách IgA a IgG.
- ♦ Průkaz antigenu *H. pylori* ve stolici.
- ♦ Dechový ureázový test.

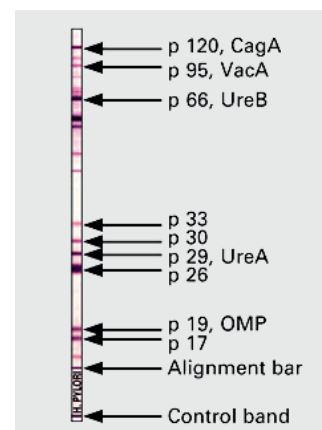
Odběrový materiál

Na serologická vyšetření se odebírá zkumavka se srážlivou krví (červené/zlaté) víčko. Není zapotřebí mimořádných opatření během transportu.

Na stanovení *H. pylori* ve stolici se odebírá vzorek stolice do nesterilního kontejneru s lopatkou.

Dechový ureázový test vyžaduje odběr ve vybavené gastroenterologické ambulanci.

Více informací na dotaz.

Použitá literatura:

- 1) HAVLÍK, Jiří, et al. *Infektologie*, 2. vydání, Praha: Avicenum, 1990. 393s.
- 2) Beneš Jiří, et. al. *INFEKČNÍ LÉKAŘSTVÍ*, 1. vydání, Galén 2009, 651 s